

marianum
scholengemeenschap

EXAMENREGLEMENT

2017-2018

VMBO

MARIANUM

LICHTENVOORDE-GROENLO

Kaderregeling

Examenreglement Marianum scholengemeenschap schooljaar 2017-2018 en verder

Cohort: VMBO 2015-2017/2016-2018

HOOFDSTUK I   ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1   Begripsbepalingen

de Wet:	de Wet op het voortgezet onderwijs;
Onze Minister:	onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen;
inspectie:	de inspectie bedoeld in artikel 1 van de Wet op het onderwijstoezicht;
College van Bestuur:	het bestuur van de Stichting Carmelcollege;
schoolleider:	de in het schoolleidersstatuut genoemde eindverantwoordelijk voorzitter van de centrale directie cq. de rector van een school;
locatie-/sectordirecteur	een integraal leidinggevende van een locatie of sector van een school;
secretaris van het eindexamen	het personeelslid dat belast is met de organisatie van het examen;
Schoolleidersstatuut:	statuut als bedoeld in artikel 32c Wet op het Voortgezet Onderwijs;
mandaat:	het doen uitoefenen door het lid centrale directie of de locatie-/sectordirecteur van aan de schoolleider wettelijk toegekende taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden onder verantwoordelijkheid van de schoolleider;
vwo:	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs als bedoeld in artikel 7 van de Wet op het voortgezet onderwijs;
havo:	hoger algemeen voortgezet onderwijs als bedoeld in artikel 8 van de Wet op het voortgezet onderwijs;
mavo:	middelbaar algemeen voortgezet onderwijs als bedoeld in artikel 9 van de Wet op het voortgezet onderwijs;
vbo:	voorbereidend beroepsonderwijs als bedoeld in artikel 10a van de Wet op het voortgezet onderwijs;
vmbo:	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs als bedoeld in artikel 21 van de Wet op het voortgezet onderwijs;
opleiding vavo:	een opleiding voortgezet algemeen volwassenenonderwijs als bedoeld in artikel 7.3.1., eerste lid, onderdeel a, van de Wet educatie en beroepsonderwijs;
school:	een onderwijsinstelling met een eigen brinnummer, die ressorteert onder het bestuur van de Stichting Carmelcollege;
schooljaar:	het tijdvak dat aanvangt op 1 augustus van enig jaar en eindigt op 31 juli van het daaropvolgende jaar;

kandidaat:	een ieder die door de schoolleider tot het eindexamen of deeleindexamen wordt toegelaten;
examinator:	degene die belast is met het afnemen van het examen in een vak;
tweede examinator:	degene die, naast de examinator, tevens belast is met de beoordeling van het cspe vmbo;
gecommitteerde:	een gecommitteerde als bedoeld in artikel 36 van het Eindexamenbesluit;
leerweg:	de basisberoepsgerichte leerweg, bedoeld in artikel 10b van de wet, de kaderberoepsgerichte leerweg, bedoeld in artikel 10b van de wet, de gemengde leerweg, bedoeld in artikel 10d van de wet en de theoretische leerweg, bedoeld in artikel 10 van de wet.
vakken:	vakken, intrasectorale programma's, intersectorale programma's en andere programmaonderdelen;
vakken behorende tot de beeldende vorming:	tekenen, handvaardigheid, textiele vormgeving, fotografie film, audio-visuele vorming;
kunstvakken:	de vakken behorende tot de beeldende vorming, alsmede muziek, drama en dans;
algemene vakken:	vakken niet zijnde afdelingsvakken genoemd in artikel 26h, eerste lid, respectievelijk bedoeld in artikel 26i, eerste lid van het Inrichtingsbesluit W.V.O., en niet zijnde intrasectorale of intersectorale programma's als bedoeld in artikel 26j, eerste lid, of artikel 26k, eerste lid, van dat besluit;
profielwerkstuk:	het in artikel 5 bedoelde profielwerkstuk;
sectorwerkstuk:	het in artikel 5 bedoelde sectorwerkstuk;
toets:	een toets met schriftelijke of mondelinge vragen en opdrachten of een praktische opdracht;
rekentoets:	centrale rekentoets die een verplicht onderdeel is van het eindexamen;
eindexamen:	een examen ten minste in het geheel van de voorgeschreven vakken.
eindexamen vmbo:	een eindexamen dat leidt tot een diploma vmbo voor zover het betreft de theoretische leerweg, de basisberoepsgerichte leerweg, de kaderberoepsgerichte leerweg of de gemengde leerweg;
deeleindexamen:	een examen in één of meer van de voor het eindexamen voorgeschreven vakken aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs;
schoolexamen:	het deel van het eindexamen dat door de school, volgens een vastgesteld Programma van Toetsing en Afsluiting wordt afgenomen;
cspe:	centraal schriftelijk en praktisch examen in een beroepsgericht programma;
herkansing:	het opnieuw deelnemen aan een toets van het centraal examen of het schoolexamen;

inhalen:	het alsnog afleggen van een eerder gemist examen;
verhinderling:	afwezigheid met opgaaf van reden;
fraude:	het op arglistige wijze geven van een onjuiste voorstelling van zaken, in eigen of andermans belang, door vervalsing van administratie of ontduiking van de voorschriften;
College voor Toetsen en Examens:	College voor Toetsen en Examens, genoemd in artikel 2, eerste lid van de Wet College voor toetsen en examens;
examenstof:	de aan de kandidaat te stellen eisen;
DUO:	Dienst Uitvoering Onderwijs (voorheen CFI en IB-groep);
Eindexamenbesluit	Eindexamenbesluit VO

HOOFDSTUK II   ALGEMEEN DEEL

Artikel 2   Examenreglement

1. De schoolleider stelt voor de school een examenreglement vast aangepast aan de organisatie van de inrichting van het onderwijs en de begeleiding op de school. Het examenreglement omvat procedurele en organisatorische regelingen ter uitvoering van het schoolexamen en het centraal examen alsmede inhoudelijke bepalingen.
2. Het examenreglement wordt door de schoolleider vóór 1 oktober toegezonden aan de inspectie, geplaatst op de website van de school en op verzoek verstrekt aan de kandidaten en voor zover de kandidaten minderjarig zijn aan hun ouders/verzorgers.

Artikel 3   Toelating tot het eindexamen

1. De leerlingen van de school worden in de gelegenheid gesteld ter afsluiting van de opleiding een eindexamen af te leggen.
2. Kandidaten die niet als leerling aan de school zijn ingeschreven, kunnen onder voorwaarden in de gelegenheid worden gesteld aan de school eindexamen af te leggen.

Artikel 4   Afnemen eindexamen

1. De schoolleider en de examinatoren nemen het eindexamen af. Het College van Bestuur is hiervoor verantwoordelijk.
2. De schoolleider wijst een van de personeelsleden aan tot secretaris van het eindexamen.

Artikel 5   Indeling eindexamen; profielwerkstuk en sectorwerkstuk

1. Het eindexamen kan voor ieder vak bestaan uit een schoolexamen, uit een centraal examen dan wel uit beide.
2. Het schoolexamen vwo, havo en vmbo kan mede een maatschappelijke stage omvatten.
3. Het schoolexamen vwo en havo omvat mede een profielwerkstuk. Het profielwerkstuk is een werkstuk, een presentatie daaronder begrepen, waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen die van betekenis zijn in het desbetreffende profiel.
4. Het profielwerkstuk heeft betrekking op één of meer vakken van het eindexamen. Ten minste één van deze vakken heeft een omvang van 400 uur of meer voor vwo en 320 uur of meer voor havo.
5. Het profielwerkstuk wordt aangemerkt als een vak waarvoor een cijfer wordt vastgesteld. Het profielwerkstuk dient voor het eerste tijdvak van het centraal examen te worden afgerond.
6. Het schoolexamen vmbo voor zover het betreft de theoretische leerweg en de gemengde leerweg omvat mede een sectorwerkstuk. Het sectorwerkstuk is een werkstuk, een presentatie daaronder begrepen, waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen die van betekenis zijn

in de desbetreffende sector. Het sectorwerkstuk heeft betrekking op een thema uit de sector waarin de leerling het onderwijs volgt. Het sectorwerkstuk dient voor het eerste tijdvak van het centraal examen te worden afgerond.

Artikel 6 Onregelmatigheden

1. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het eindexamen dan wel ten aanzien van een aanspraak op ontheffing aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, dan wel zonder geldige reden afwezig is, kan de schoolleider maatregelen nemen.
2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, die afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid ook in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:
  - a. het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het schoolexamen, de rekentoets of het centraal examen;
  - b. het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan een of meer toetsen van het schoolexamen, de rekentoets of het centraal examen;
  - c. het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen, de rekentoets of het centraal examen;
  - d. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in de door de schoolleider aan te wijzen onderdelen.
Indien het hernieuwd examen, bedoeld in de vorige volzin, betrekking heeft op één of meer onderdelen van het centraal examen, legt de kandidaat dat examen af in een volgend tijdvak van het centraal examen.
3. Alvorens een beslissing ingevolge het tweede lid wordt genomen, hoort de schoolleider de kandidaat. De kandidaat kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan. De schoolleider deelt zijn beslissing mee aan de kandidaat, zo mogelijk mondeling en in ieder geval schriftelijk. In de schriftelijke mededeling wordt tevens gewezen op het bepaalde in het vierde lid. De schriftelijke mededeling wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de inspectie en aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat, indien deze minderjarig is.
4. De kandidaat kan tegen een beslissing van de schoolleider in beroep gaan bij de door het College van Bestuur van de school ingestelde Commissie van Beroep. Van de Commissie van Beroep mag de schoolleider geen deel uitmaken. Het beroep wordt binnen vijf dagen nadat de beslissing schriftelijk ter kennis van de kandidaat is gebracht, schriftelijk bij de Commissie van Beroep ingesteld. De Commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken na ontvangst van het beroepschrift tenzij zij de termijn met redenen omkleed heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De Commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het examen geheel of gedeeltelijk af te leggen onverminderd het bepaalde in de laatste volzin van het tweede lid. De Commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat, aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat indien deze minderjarig is, aan de schoolleider en aan de inspectie.

Adres van de Commissie van Beroep: Postbus 864, 7550 AW Hengelo.

De Commissie van Beroep bestaat uit de volgende 5 personen:

- mevrouw mr. A.E.W. de Rouw
- de heer mr. drs. C.J.A. Stoelers
- de heer W.A. Kok
- de heer ir. J. Brouwer
- mevrouw mr. J.G.H. Borgdorff

De beslissing van de Commissie van Beroep is bindend voor alle partijen.

5. Onder een onregelmatigheid wordt in elk geval verstaan:
  - a. het op onrechtmatige wijze vooraf kennis verkrijgen van opgaven van het schoolexamen en/of het centraal examen;
  - b. het tijdens het schoolexamen en/of centraal examen bij zich hebben van middelen die op de aan de orde zijnde stof betrekking hebben, dan wel van andere middelen die de uitslag kunnen beïnvloeden, zonder dat dit blijkt uit de omschrijving in het examenreglement en/of programma van toetsing en afsluiting is toegestaan;
  - c. het tijdens het schoolexamen en/of het centraal examen mondeling, schriftelijk of anderszins communiceren met anderen zonder uitdrukkelijke toestemming van de toezichthouder op het examen;
  - d. het frauderen, waaronder spieken, het plegen van plagiaat (onrechtmatige toeëigening van geestesvoortbrengselen van een ander) tijdens het schoolexamen en/of het centraal examen;
  - e. het zonder geldige reden, ter beoordeling van de schoolleider, afwezig zijn gedurende een toets van het schoolexamen c.q. een toets van het centraal examen, waaronder begrepen het zonder (tijds)bericht afwezig zijn bij een toets;
  - f. het niet inleveren binnen de gestelde termijn van schriftelijk werk dat buiten het kader van een toets van het schoolexamen valt, maar wel deel uitmaakt van het schoolexamen zonder dat er naar het oordeel van de schoolleider sprake is van overmacht.

Artikel 7 Examenprogramma

1. Onze Minister stelt, behalve voor door de schoolleider vast te stellen vakken en andere programma-onderdelen die onderdeel zijn van het eindexamen, voor elk van de onderwijssoorten, examenprogramma's vast, waarin zijn opgenomen:
  - a. een omschrijving van de examenstof voor ieder eindexamenvak en
  - b. welk deel van de examenstof centraal zal worden geëxamineerd en over welke examenstof het schoolexamen zich uitstrekt.
2. Een examenprogramma wordt vastgesteld per vak of per groep van vakken.
3. De examenprogramma's voor zover het betreft leerwegen in het vmbo kunnen voorzien in differentiaties waaruit de leerling een keuze maakt.
4. De schoolleider kan een vmbo leerling of havo leerling in de gelegenheid stellen één of meer vakken op een hoger kwalificatieniveau (uit een hogere leerweg binnen het vmbo, het havo of vwo) te volgen en af te sluiten in plaats van het overeenkomstige vak op het "eigen" kwalificatieniveau.

Artikel 8 Begrenzing mogelijkheden vakkenkeuze kandidaten

1. De kandidaten kiezen in welke vakken zij examen willen afleggen. Voor leerlingen geldt deze keuze voorzover de schoolleider al dan niet in samenwerking met een of meer scholen, hen in de gelegenheid heeft gesteld zich op het examen in die vakken voor te bereiden. Indien sprake is van samenwerking tussen scholen, is artikel 2 van het Besluit samenwerking VO-BVE van toepassing.
2. De kandidaten kunnen, voor zover de schoolleider hun dat toestaat, in meer vakken examen afleggen dan in de vakken die ten minste tezamen een eindexamen vormen. Een examen als bedoeld in de eerste volzin heeft geen betrekking op vakken die overeenkomen met vakken die onderdeel zijn van dat eindexamen.
3. De schoolleider beslist, welke in artikel 7, derde lid, bedoelde differentiaties worden aangeboden.
4. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op kandidaten die deeleindexamen afleggen.

Artikel 9 Programma van toetsing en afsluiting

1. Vóór 1 oktober stelt de schoolleider een programma van toetsing en afsluiting vast dat in elk geval betrekking heeft op het desbetreffende schooljaar. In het programma wordt in elk geval aangegeven:
  - welke onderdelen van het examenprogramma in het schoolexamen worden getoetst;
  - de inhoud van de onderdelen van het schoolexamen;
  - de wijze waarop het schoolexamen plaatsvindt;
  - de tijdvakken waarbinnen de toetsen van het schoolexamen plaatsvinden, de herkansing daaronder begrepen;
  - de wijze van herkansing van het schoolexamen;
  - welke hulpmiddelen en faciliteiten voor een bepaalde specifieke doelgroep leerlingen

- beschikbaar worden gesteld;
  - de regels voor de wijze waarop het cijfer voor het schoolexamen voor een kandidaat tot stand komt.
2. Het programma van toetsing en afsluiting (PTA) wordt vóór 1 oktober door de schoolleider toegezonden aan de inspectie, geplaatst op de website van de school en op verzoek verstrekt aan de kandidaten en voorzover de kandidaten minderjarig zijn aan hun ouders/verzorgers.

HOOFDSTUK III HET SCHOOLEXAMEN

Artikel 10 Schoolexamen

1. De schoolleider bepaalt het tijdstip waarop het schoolexamen aanvangt.
2. Het schoolexamen wordt afgesloten voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen.
3. De schoolleider kan in afwijking van het tweede lid een kandidaat die ten gevolge van ziekte of een andere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid het schoolexamen niet heeft kunnen afsluiten voor de aanvang van het eerste tijdvak, in de gelegenheid stellen het schoolexamen in dat vak of in die vakken af te sluiten vóór het centraal examen in dat vak of in die vakken, doch na de aanvang van het eerste tijdvak.
4. Indien de schoolleider gebruik maakt van de afwijkingsbevoegdheid in het derde lid, zendt hij de resultaten die zijn behaald met het schoolexamen en het sectorwerkstuk zo spoedig mogelijk aan de inspectie, tenzij de schoolleider op grond van artikel 103b, tweede lid van de wet examengegevens samen met het persoonsgebonden nummer verstrekt aan de Dienst Uitvoering Onderwijs.

Artikel 10a Toegestane zaken examenlokaal

Voor het uitvoeren van de examenopdrachten in het examenlokaal mogen alleen die zaken het examenlokaal worden ingebracht, die voor de voorgeschreven en toegestane uitvoering van de opgaven noodzakelijk zijn. Persoonlijke bezittingen zoals tassen, boeken, elektronische apparatuur, mobiele telefoons en dergelijke behoren daar niet toe, met uitzondering van de toegestane hulpmiddelen die staan vermeld op de lijst van toegestane hulpmiddelen. De kandidaat maakt bij de schoolexamens uitsluitend gebruik van toegestane bronnen en draagt ervoor zorg dat medekandidaten geen gebruik kunnen maken van informatie of werk van de kandidaat zelf.

Artikel 10b Herkansingsregeling Schoolexamen

- I. Deelname aan de onderdelen van het Schoolexamen
  1. Het Schoolexamen bestaat uit vier onderdelen: toetsen (hieronder te verstaan schriftelijke toetsen, mondelinge toetsen en kijk- en luistertoetsen), praktische opdrachten, handelingsdelen en het profielwerkstuk.
  2. Elke kandidaat doet mee aan schriftelijke en kijk- en luistertoetsen op de in het PTA genoemde data en aan de mondelinge toetsen op met de examinerator afgesproken momenten.
  3. Kandidaten leveren Praktische opdrachten en Handelingsdelen in uiterlijk op de datum die daarvoor is vastgesteld.
  4. Van de hierboven genoemde data en termijnen kan alleen worden afgeweken vanwege geoorloofde afwezigheid door bijzondere omstandigheden, dit altijd na overleg met de betrokken teamleiders.
- II. Toetsen

Iedere leerling heeft in de bovenbouw vmbo recht op herkansingen voor schriftelijke toetsen, die deel uitmaken van het schoolexamen en die voor herkansing in aanmerking komen. Daarbij geldt verder:

  5. Elke kandidaat heeft per periode recht op twee herkansingen voor toetsen die in die periode afgenomen zijn;
  6. In geval van herkansing telt het hoogste van de twee behaalde cijfers;
  7. Bij het niet op tijd inleveren van een handelingsopdracht of praktische opdracht verliest de kandidaat een herkansingsmogelijkheid. Het te laat inleveren telt dus als een herkansing;
  8. Bij geoorloofde afwezigheid op het moment waarop de toets wordt afgenomen, maakt de betrokken docent een afspraak over het moment van afname. Achteraf gemelde afwezigheidsmeldingen worden in dit verband door de school niet geaccepteerd;
  9. Een kandidaat die in de eerste ronde een toets heeft gemist vanwege niet-geoorloofde en niet bij de school gemelde afwezigheid krijgt voor deze toets het cijfer 1,0 toegekend. De betreffende toets dient alsnog gemaakt te worden door gebruik te maken van een herkansingsmogelijkheid. Zijn er geen

herkansingsmogelijkheden meer, dan kan na schriftelijk verzoek van de leerling aan de Examencommissie deze, op grond van het examenreglement, besluiten dat de toets al dan niet opnieuw gemaakt mag worden. Bij een negatief oordeel wordt dit cijfer definitief. Tegen de beslissing van de examencommissie kan de kandidaat in beroep gaan.

III. De herkansingen voor leerjaar 3 vinden in het schooljaar 2017-2018 als volgt plaats:

- periode 1 in week 8
- periode 2 in week 25

De herkansingen voor leerjaar 4 vinden in het schooljaar 2017-2018 als volgt plaats:

- periode 1 in week 50
- periode 2 in week 15

IV. Inleveren van handelingsdelen en van praktische opdrachten; beoordelingen in het kader van het sectorwerkstuk (v.m.b.o.)

10. Een kandidaat krijgt de gelegenheid om een handelingsdeel 15 lesdagen voor de definitieve inleverdatum ter beoordeling aan te bieden. De examinerator geeft aan welke verbeteringen moeten worden aangebracht alvorens er 'Voldoende' of 'Naar behoren' gegeven kan worden. Deze verbeteringen moeten voor de definitieve inleverdatum zijn aangebracht en het werk moet uiterlijk op deze datum ingeleverd worden.
11. Als een kandidaat een praktische opdracht of handelingsdeel te laat inlevert, een verbetering moet aanbrengen in handelingsdeel of in (een onderdeel van) het sectorwerkstuk of als er door nalatigheid van de kandidaat geen beoordeling kan plaatsvinden over de voortgang van het sectorwerkstuk (bij één van de officiële beoordelingsmomenten) wordt een nieuwe datum vastgesteld waarop de kandidaat aan zijn verplichtingen moet voldoen. Deze datum ligt uiterlijk 10 lesdagen na de oorspronkelijke datum.

V. Herexamen Schoolexamen

12. Een kandidaat heeft recht op een herexamen schoolexamen voor vakken die alleen een Schoolexamen kennen als het niet afgeronde eindcijfer voor een dergelijk vak lager is dan 5,5. De vaksecties bepalen na overleg met de teamleider welke onderdelen van de stof voor dit herexamen bestudeerd moeten worden en hoe het resultaat ervan wordt verwerkt in het nieuwe eindcijfer. Het betreft hier alleen het vak maatschappijleer 1 (v.m.b.o.). Dit herexamen gaat niet ten koste van je herkansingsmogelijkheid over de betreffende periode.
13. Een kandidaat die in leerjaar 4 doubleert, heeft het recht om per vak **één keer** een toets die in vmbo3 gemaakt is te verbeteren, als het cijfer voor die toets lager is dan 5,5. Meedoen aan een dergelijke toets gaat niet ten koste van je herkansingsmogelijkheid uit je eigen leerjaar.
14. Als een kandidaat van de in art. 13 genoemde mogelijkheid gebruik maakt, neemt hij zoveel als mogelijk is deel aan de eerste ronde van de toetsen in het leerjaar waarin deze toetsen voor het eerst worden afgenomen. Het hoogste door hem behaalde cijfer voor een toets telt.

Artikel 11 Mededeling beoordeling schoolexamen

1. Voor de aanvang van het centraal examen maakt de schoolleider op een nader vast te stellen tijdstip aan de kandidaat bekend, voor zover van toepassing:
  - a. welk cijfer of welke cijfers hij heeft behaald voor het schoolexamen;
  - b. de beoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld;
  - c. de beoordeling van het sectorwerkstuk.

Artikel 12 Beoordeling schoolexamen

1. Het cijfer van het schoolexamen wordt uitgedrukt in een cijfer uit een schaal van cijfers lopende van 1 tot en met 10.
2. Indien in een vak tevens centraal examen wordt afgelegd, worden de in het eerste lid genoemde cijfers gebruikt met de daartussen liggende cijfers met 1 decimaal.
3. In afwijking van het eerste lid worden het vak culturele en kunstzinnige vorming en het vak lichamelijke opvoeding uit het gemeenschappelijke deel van elk profiel, beoordeeld met "voldoende" of "goed". Deze beoordeling gaat uit van de mogelijkheden van de leerling en geschiedt op de grondslag van het genoegzaam afsluiten van de desbetreffende vakken, zoals blijkt uit het examendossier. De eerste en tweede volzin zijn van overeenkomstige toepassing op de kunstvakken en het vak lichamelijke opvoeding uit het gemeenschappelijke deel van elke leerweg.

4. In afwijking van het eerste lid wordt het sectorwerkstuk beoordeeld met “voldoende” of “goed”. Deze beoordeling geschiedt op de grondslag van het genoegzaam voltooien van het sectorwerkstuk, zoals blijkt uit het examendossier. Het sectorwerkstuk wordt beoordeeld door ten minste twee examinatoren.
5. Onder verwijzing naar artikel 25a, lid 2 wordt het combinatiecijfer bepaald uit het gemiddelde van de eindcijfers (bestaande uit gehele getallen) van de volgende onderdelen: (*door de school in te vullen*). Het eindcijfer van elk afzonderlijk onderdeel mag niet lager zijn dan een 4.

Artikel 13 Herexamen schoolexamen vmbo

1. De schoolleider kan bepalen dat de kandidaat die eindexamen of deeleindexamen aflegt, voor één of meer vakken van het schoolexamen waarin geen centraal examen wordt afgenomen, opnieuw kan afleggen, met dien verstande dat de schoolleider dit recht in elk geval verleent voor het vak maatschappijleer behorend tot het gemeenschappelijke deel van de leerwegen, indien de kandidaat voor dat vak een eindcijfer heeft behaald lager dan 6. Het herexamen omvat door de schoolleider aangegeven onderdelen van het examenprogramma.
2. De schoolleider stelt vast hoe het cijfer van het in het eerste lid bedoelde herexamen wordt bepaald. Het hoogste van de cijfers behaald bij het herexamen in een vak en bij het eerder afgelegde schoolexamen in dat vak geldt als het definitieve cijfer van het schoolexamen in dat vak.

Artikel 14 Examendossier

Het schoolexamen bestaat uit een examendossier. Het examendossier is het geheel van de onderdelen van het schoolexamen zoals gedocumenteerd in een door de schoolleider gekozen vorm. Het examendossier voor het vmbo omvat tevens de resultaten die de leerling heeft behaald voor de vakken, bedoeld in artikel 26g, eerste lid van het Inrichtingsbesluit W.V.O. of artikel 26i, tweede lid van dat besluit, voor zover in die vakken geen eindexamen is afgelegd.

De in de laatste zin bedoelde vakken zijn de drie cq. twee eindexamenvakken waarin de leerling in leerjaar drie wel onderwijs heeft gevolgd, maar waarin hij geen examen heeft afgelegd. Het betreft de theoretische cq. de gemengde leerweg.

HOOFSTUK IV HET CENTRAAL EXAMEN EN DE REKENTOETS

Artikel 15 Tijdvakken en afneming centraal examen

1. Het centraal examen kent een eerste, tweede en derde tijdvak.
2. De examens in het eerste en tweede tijdvak worden afgenomen in het laatste leerjaar.
3. De examens in het derde tijdvak worden aansluitend aan het laatste leerjaar afgenomen door het College voor Toetsen en Examens.
4. Het College voor Toetsen en Examens kan vakken aanwijzen waarin wegens het zeer geringe aantal kandidaten, het centraal examen in het tweede tijdvak eveneens wordt afgenomen door het College voor Toetsen en Examens.
5. Bij toepassing van het derde of vierde lid leveren de kandidaten de opgaven, de door hen gemaakte aantekeningen alsmede andere door hen gemaakte stukken in bij een van degenen die toezicht houden. Het College voor Toetsen en Examens bepaalt, in welke gevallen wordt afgeweken van de eerste volzin, alsmede in welke gevallen en op welk tijdstip de opgaven, de aantekeningen en de andere stukken, bedoeld in die volzin, aan de kandidaten worden teruggegeven.
6. Het College voor Toetsen en Examens kan bepalen dat een toets wordt afgenomen op een tijdstip dat is gelegen voor de aanvang van het eerste tijdvak.

Artikel 15a Centraal examen in eerder leerjaar

1. In afwijking van artikel 15, tweede lid, kan de schoolleider een leerling uit het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar toelaten tot het centraal examen in één of meer vakken, niet zijnde alle vakken van het eindexamen.
2. Indien toepassing wordt gegeven aan het eerste lid, wordt het schoolexamen in dat vak of die vakken afgesloten voor aanvang van het eerste tijdvak in dat leerjaar.
3. Artikel 25, vierde lid, en artikel 25a, vijfde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

4. Indien de leerling in één of meer vakken centraal examen heeft afgelegd in het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar, en niet is bevorderd tot het volgende leerjaar, vervallen de met dit centraal examen of deze centrale examens behaalde resultaten.

Artikel 16 Opgave kandidaten centraal examen

1. De schoolleider deelt jaarlijks vóór 1 november aan de Dienst Uitvoering Onderwijs mee hoeveel kandidaten in elk vak aan het centraal examen in het eerste tijdvak zullen deelnemen.
2. De schoolleider zendt jaarlijks ten minste drie dagen voor de aanvang van de centrale examens in het eerste tijdvak aan Onze Minister een lijst waarop voor iedere kandidaat vermeld staat in welke vakken hij centraal examen zal afleggen en waarop is aangegeven welke cijfers de kandidaat voor het schoolexamen heeft behaald.
Voor de aanvang van het tweede tijdvak zendt de directeur een lijst met de kandidaten, de in het eerste tijdvak door die kandidaten behaalde cijfers, de voor zover van toepassing, alsnog behaalde cijfers voor het schoolexamen, alsmede een overzicht van het vak of de vakken waarin elke kandidaat centraal examen zal afleggen, aan Onze Minister.
3. Het tweede lid is niet van toepassing op een schoolleider die op grond van artikel 103b, tweede lid van de wet, examengegevens samen met het persoonsgebonden nummer verstrekt aan Onze Minister.
4. Indien een examenprogramma differentiaties kent als bedoeld in artikel 7, derde lid, kan een kandidaat per tijdvak in niet meer differentiaties centraal examen afleggen dan volgens het desbetreffende programma is vereist.

Artikel 17 Regels omtrent het centraal examen

1. De schoolleider zorgt ervoor dat de opgaven voor het centraal examen geheim blijven tot de aanvang van de toets waarbij deze opgaven aan de kandidaten worden voorgelegd. Het College voor Toetsen en Examens kan opgaven aanwijzen waarop de eerste volzin niet van toepassing is.
2. Tijdens een toets van het centraal examen worden aan de kandidaten geen mededelingen aangaande de opgaven gedaan van welke aard dan ook, uitgezonderd mededelingen van het College voor Toetsen en Examens.
3. De schoolleider draagt er zorg voor dat het nodige toezicht bij het centraal examen wordt uitgeoefend.
4. Zij die toezicht hebben gehouden, maken een proces-verbaal op. Zij leveren dit in bij de schoolleider samen met het gemaakte examenwerk.
5. Een kandidaat die te laat komt, mag tot uiterlijk een half uur na de aanvang van de toets tot die toets worden toegelaten.
6. De aan de kandidaat voorgelegde opgaven voor een toets van het centraal examen blijven in het examenlokaal tot het einde van die toets.

Artikel 18 Beoordeling centraal examen

1. De schoolleider doet het gemaakte werk van het centraal examen met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en met het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator in het desbetreffende vak. De examinerator beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past daarbij de beoordelingsnormen, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van de Wet College voor toetsen en examens, toe.
De examinerator drukt zijn beoordeling uit in een score, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van de Wet College voor toetsen en examens. De examinerator zendt de score en het beoordeelde werk aan de schoolleider.
2. De schoolleider doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score, bedoeld in het eerste lid, onverwijld aan de directeur van de school, bedoeld in 36, tweede lid van het Eindexamenbesluit VO toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.
3. De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past daarbij de in artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van de Wet College voor toetsen en examens bedoelde beoordelingsnormen en de daarbij behorende scores, toe. Daarnaast voegt de gecommiteerde bij het gecorrigeerde werk, de in artikel 36, vierde lid van het Eindexamenbesluit VO bedoelde verklaring mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
4. Bij ministeriële regeling kunnen nadere voorschriften worden gegeven voor de toepassing van het eerste tot en met derde lid.

Artikel 19 Beoordeling centraal examen cspe

1. De schoolleider draagt er zorg voor dat bij het maken van het cspe van een eindexamen vmbo, een examinator in het desbetreffende vak of programma aanwezig is. De examinator beoordeelt de prestaties tijdens het maken van de opgaven en legt zijn bevindingen van de verrichtingen van de kandidaat schriftelijk vast, volgens daartoe door het College voor Toetsen en Examens gegeven richtlijnen. De examinator beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past daarbij de door het College voor Toetsen en Examens vastgestelde beoordelingsnormen toe. De examinator drukt zijn beoordeling uit in de score, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van de Wet College voor toetsen en examens. De examinator zendt de score en voor zover mogelijk het beoordeelde werk aan de schoolleider.
2. Voor het cspe vmbo vindt de beoordeling tevens plaats door een tweede examinator. De tweede examinator kan een deskundige als bedoeld in artikel 29, tweede lid, van de wet of een andere examinator van de school zijn. De tweede examinator beoordeelt het resultaat van de opgaven, alsmede de verrichtingen van de kandidaat zoals blijkend uit de in het eerste lid bedoelde schriftelijke vastlegging daarvan. De schoolleider overhandigt de tweede examinator daartoe een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal, alsmede de regels voor het bepalen van de score, bedoeld in het eerste lid.
Artikel 18, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. De examinator en de tweede examinator stellen in onderling overleg de score voor het cspe vast en zenden de score aan de schoolleider.

Artikel 20 Vaststelling score en cijfer centraal examen

1. De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg de score voor het centraal examen vast. Indien de examinator en de gecommitteerde niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.
2. De schoolleider stelt het cijfer voor het centraal examen in een vak vast op grond van de score bedoeld in het eerste lid, en met inachtneming van de regels, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel e, van de Wet College voor toetsen en examens.

Artikel 21 Niet op regelmatige wijze afgenomen centraal examen

1. Indien het centraal examen naar het oordeel van de inspectie niet op regelmatige wijze heeft plaatsgehad, kan zij besluiten dat het geheel of gedeeltelijk voor één of meer kandidaten opnieuw wordt afgenomen.
2. De inspectie verzoekt het College voor Toetsen en Examens nieuwe opgaven vast te stellen en bepaalt op welke wijze en door wie het examen zal worden afgenomen.

Artikel 22 Verhinderung centraal examen

1. Indien een kandidaat om een geldige reden, ter beoordeling van de schoolleider, is verhinderd bij één of meer toetsen in het eerste tijdvak tegenwoordig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak de gelegenheid gegeven het centraal examen voor ten hoogste twee toetsen per dag alsnog te voltooien.
2. Indien een kandidaat in het tweede tijdvak evenzeer verhinderd is, of wanneer hij het centraal examen in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak ten overstaan van het College voor Toetsen en Examens zijn eindexamen te voltooien.
3. De kandidaat meldt zich zo spoedig mogelijk door tussenkomst van de schoolleider aan bij het College voor Toetsen en Examens. In dat geval deelt de schoolleider aan het College voor Toetsen en Examens mede, wanneer dat zich voordoet, dat ten behoeve van de kandidaat toepassing is gegeven aan artikel 30 eerste, tweede dan wel derde lid, en waaruit deze toepassing bestaat.
4. Na afloop van het derde tijdvak deelt het College voor Toetsen en Examens het resultaat mee aan de schoolleider.

Artikel 22a De rekentoets

1. De rekentoets wordt afgenomen in het voorlaatste en laatste leerjaar.
2. De schoolleider biedt in het voorlaatste leerjaar de leerling de eerste mogelijkheid om de rekentoets af te leggen.

3. De schoolleider kan de kandidaat in de gelegenheid stellen de rekentoets behorend bij een hogere schoolsoort af te leggen.
4. Artikel 21 is van overeenkomstige toepassing.
5. Indien de leerling de rekentoets heeft afgelegd in het voorlaatste leerjaar en niet is bevorderd tot het laatste leerjaar, vervallen de met de rekentoets behaalde resultaten. In afwijking hiervan kan de leerling die na het voorlaatste leerjaar van het vwo deelneemt aan het laatste leerjaar van het havo en de leerling die na het voorlaatste leerjaar van het havo deelneemt aan het laatste leerjaar van één van de leerwegen van het vmbo, het op het vwo respectievelijk havo behaalde cijfer voor de rekentoets behouden.

HOOFDSTUK V   UITSLAG, HERKANSING EN DIPLOMERING

Artikel 23   Eindcijfer eindexamen

1. Het eindcijfer voor de rekentoets en alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 tot en met 10.
2. De schoolleider bepaalt het eindcijfer op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen. Is dit gemiddelde niet een geheel getal, dan wordt dat getal, indien het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.
3. Indien in een vak alleen een schoolexamen is afgenomen, is het cijfer voor het schoolexamen tevens het eindcijfer.
4. Het cijfer voor de rekentoets is tevens het eindcijfer.

Artikel 24   Vaststelling uitslag

1. De schoolleider en de secretaris van het eindexamen stellen de uitslag vast met inachtneming van artikel 25 of artikel 25a, en voor zover van toepassing artikel 27a.
2. De uitslag luidt “geslaagd” of “afgewezen”.
3. Indien dat nodig is om de kandidaat te laten slagen betrekken de schoolleider en de secretaris van het eindexamen een of meer eindcijfers van de vakken niet bij de bepaling van de definitieve uitslag. De overgebleven vakken dienen een eindexamen te vormen.

Artikel 25   Uitslag eindexamen leerwegen vmbo

1. De kandidaat die eindexamen van een leerweg in het vmbo heeft afgelegd, is geslaagd indien:
  - a. het rekenkundig gemiddelde van zijn bij het centraal examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is;
  - b. hij voor het vak Nederlandse taal als eindcijfer 5 of meer heeft behaald;
  - c. hij onverminderd onderdeel b:
    - 1°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 of meer en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald;
    - 2°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer waarvan ten minste één 7 of meer heeft behaald; of
    - 3°. voor twee van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer waarvan ten minste één 7 of meer heeft behaald;
  - d. hij voor de vakken lichamelijke opvoeding en het kunstvak uit het gemeenschappelijke deel de kwalificatie <voldoende> of <goed> heeft behaald;
  - e. als het een eindexamen gemengde of theoretische leerweg betreft: hij voor het sectorwerkstuk de kwalificatie <voldoende> of <goed> heeft behaald; en
  - f. hij de rekentoets heeft afgelegd ongeacht het daarvoor behaalde eindcijfer.

De rekentoets/rekenen is geen eindexamenvak en maakt geen onderdeel uit van het centraal examen.
2. Voor de toepassing van het eerste lid, onderdeel c, wordt het eindcijfer van het afdelingsvak of het intrasectorale of intersectorale programma in de basisberoepsgerichte en de kaderberoepsgerichte leerweg meegerekend als twee eindcijfers.
3. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die eindexamen vmbo heeft afgelegd ter afsluiting van een leerwerktraject als bedoeld in artikel 10b1 van de wet, geslaagd indien hij zowel voor het vak

Nederlandse taal als voor het beroepsgerichte programma het eindcijfer 6 of hoger heeft behaald en de rekentoets heeft afgelegd ongeacht het daarvoor behaalde eindcijfer.

Indien de vakken waarin examen is afgelegd, tezamen een eindexamen vormen van de basisberoepsgerichte leerweg, bedoeld in artikel 10b van de wet, zijn het eerste en tweede lid van overeenkomstige toepassing.

4. Zodra de eindcijfers en indien mogelijk de uitslag zijn vastgesteld, maakt de schoolleider deze schriftelijk aan de kandidaat bekend, onder mededeling van het in artikel 26 bepaalde. De uitslag is de definitieve uitslag indien artikel 26, eerste lid, geen toepassing vindt.

Artikel 25a Uitslag eindexamen vwo en havo

1. De kandidaat die eindexamen vwo of havo heeft afgelegd, is geslaagd indien:
  - a. het rekenkundig gemiddelde van zijn bij het centraal examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is;
  - b. hij voor één van de vakken Nederlandse taal en literatuur, Engelse taal en literatuur en voor zover van toepassing wiskunde A, wiskunde B of wiskunde C en de rekentoets als eindcijfer 5 of meer heeft behaald en hij voor de andere vakken, genoemd in dit subonderdeel als eindcijfer 6 of meer heeft behaald;
  - c. hij onverminderd onderdeel b:
    - 1°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 of meer en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald;
    - 2°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6.0 bedraagt;
    - 3°. voor twee van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6.0 bedraagt, of
    - 4°. voor één van de vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer 4 en voor één van deze vakken als eindcijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt.
  - d. hij voor geen van de onderdelen, genoemd in het tweede lid, lager dan het eindcijfer 4 heeft behaald;
  - e. hij voor de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel van elk profiel de kwalificatie <voldoende> of <goed> heeft behaald.
  - f. de havo-kandidaat de rekentoets heeft afgelegd ongeacht het daarvoor behaalde eindcijfer
  - g. de vwo-kandidaat voor de rekentoets afgerond minimaal een 5 heeft behaald (dus een 4,5 of hoger).

De rekentoets/rekenen is geen eindexamenvak en maakt geen onderdeel uit van het centraal examen telt voor VWO wel mee in de kernvakkenregeling..

2. Bij de uitslagbepaling volgens het eerste lid wordt het gemiddelde van de eindcijfers van ten minste de volgende onderdelen aangemerkt als het eindcijfer van één vak, voor zover voor deze onderdelen een eindcijfer is bepaald: maatschappijleer en het profielwerkstuk en voor vwo tot en met schooljaar 2016-2017 ook algemene natuurwetenschappen. De schoolleider kan daaraan toevoegen:
  - a. literatuur, als onderdeel van alle afzonderlijke moderne talen, met dien verstande dat indien de schoolleider daartoe niet besluit, literatuur voor de bepaling van de eindcijfers een onderdeel is van het schoolexamen van de desbetreffende taal en literatuur;
  - b. algemene natuurwetenschappen in het havo en vanaf schooljaar 2017-2018 in het vwo;
  - c. bij bijzondere scholen: godsdienst of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs, met dien verstande dat indien de schoolleider daartoe niet besluit, godsdienst of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs geen onderdeel is van het eindexamen, tenzij onze Minister daarvoor goedkeuring heeft verleend met toepassing van artikel 11, eerste lid, onder c, artikel 12, eerste lid, onder c, of artikel 13, eerste lid, onder c, van het Eindexamenbesluit VO.
3. Indien de schoolleider toepassing geeft aan de tweede volzin van het tweede lid, wordt in het examenreglement vermeld welk onderdeel of welke onderdelen worden toegevoegd.
4. De schoolleider bepaalt het eindcijfer, bedoeld in het tweede lid, als het rekenkundig gemiddelde van de eindcijfers van de samenstellende onderdelen. Indien de uitkomst van deze berekening niet een geheel getal is, wordt dat getal indien het eerste cijfer achter de komma een vier of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.

5. Zodra de eindcijfers en indien mogelijk de uitslag zijn vastgesteld, maakt de schoolleider deze schriftelijk aan de kandidaat bekend, onder mededeling van het in artikel 26 bepaalde. De uitslag is de definitieve uitslag indien artikel 26, eerste lid, geen toepassing vindt.

Artikel 25b Aanscherping slaag-zakregels 2016-2017, 2017-2018 en 2018-2019

In onderstaande tabel worden de eisen omtrent de rekentoets in de overgangperiode schematisch weergegeven:

	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
vwo				
Minder dan 5% extra gezakten:	5 of hoger	onderdeel kernvakkenregel	onderdeel kernvakkenregel	onderdeel kernvakkenregel
vmbo en havo				
	wel maken,resultaat telt niet mee	wel maken,resultaat telt niet mee	wel maken,resultaat telt niet mee	?

Artikel 25c Voorschriften cum laude in schooljaar 2017-2018

1. Op het diploma vwo van een kandidaat wordt 'cum laude' vermeld, indien hij
  - a. ten minste het gemiddelde eindcijfer 8,0 heeft behaald, berekend op basis van de eindcijfers voor:
    - 1°. de rekentoets, de vakken in het gemeenschappelijk deel van het profiel, het combinatiecijfer en de vakken van het profieldeel, en
    - 2°. het vak uit het vrije deel waarvoor het hoogste eindcijfer is vastgesteld, en
  - b. ten minste het eindcijfer 7 of ten minste de kwalificatie <voldoende> heeft behaald voor de rekentoets en alle vakken die meetellen bij de uitslagbepaling op grond van artikel 25a.
2. Op het diploma havo van een kandidaat wordt 'cum laude' vermeld, indien hij
  - a. ten minste het gemiddelde eindcijfer 8,0 heeft behaald, berekend op basis van de eindcijfers voor:
    - 1°. de vakken in het gemeenschappelijk deel van het profiel, het combinatiecijfer en de vakken van het profieldeel, en
    - 2°. het vak uit het vrije deel waarvoor het hoogste eindcijfer is vastgesteld, en
  - b. ten minste het eindcijfer 6 of ten minste de kwalificatie <voldoende> heeft behaald voor alle vakken die meetellen bij de uitslagbepaling op grond van artikel 25a.
3. Op het diploma vmbo theoretische leerweg of gemengde leerweg wordt 'cum laude' vermeld, indien hij
  - a. ten minste het gemiddelde eindcijfer 8,0 heeft behaald, berekend op basis van de eindcijfers voor:
    - 1°. de vakken Nederlandse taal, Engelse taal en maatschappijleer, en de vakken van het sectordeel, en
    - 2°. het vak uit het vrije deel waarvoor het hoogste eindcijfer is vastgesteld, en
  - b. ten minste het eindcijfer 6 of ten minste de kwalificatie <voldoende> heeft behaald voor het sectorwerkstuk en alle vakken die meetellen bij de uitslagbepaling op grond van artikel 25.
4. Op het diploma vmbo basisberoepsgerichte leerweg of kaderberoepsgerichte leerweg wordt 'cum laude' vermeld, indien hij
  - a. ten minste het gemiddelde eindcijfer 8,0 heeft behaald, berekend op basis van:
    - 1°. de eindcijfers voor de twee algemene vakken uit het sectordeel, en
    - 2°. twee maal het eindcijfer voor het afdelingsvak, intrasectorale programma of intersectorale programma uit het vrije deel, en
  - b. ten minste het eindcijfer 6 of ten minste de kwalificatie <voldoende> heeft behaald voor alle vakken die meetellen bij de uitslagbepaling op grond van artikel 25.

Artikel 26 Herkansing centraal examen

1. Elke kandidaat heeft voor één vak van het eindexamen waarin hij reeds centraal examen heeft afgelegd, nadat ingevolge artikel 25, vierde lid, of artikel 25a, vijfde lid, de eindcijfers zijn bekendgemaakt, het recht om in het tweede tijdvak of, indien artikel 22, eerste lid van toepassing is, in het derde tijdvak, opnieuw dan wel alsnog deel te nemen aan het centraal examen of aan het cspe. Indien het betreft het eindexamen van de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg in het vmbo, bestaat dit recht eveneens voor het cspe, af te nemen door de schoolleider aansluitend aan het eerste tijdvak of in het tweede tijdvak. De

herkansing van het cspe bestaat uit het opnieuw afleggen van deze toets of van een of meer onderdelen daarvan.

2. De kandidaat stelt de schoolleider voor een door deze laatste te bepalen dag en tijdstip schriftelijk in kennis van gebruikmaking van het in het eerste lid bedoelde recht.
3. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde centraal examen geldt als definitief cijfer voor het centraal examen.
4. Na afloop van de herkansing in het laatste leerjaar wordt de uitslag definitief vastgesteld met overeenkomstige toepassing van artikel 24 en wordt deze schriftelijk aan de kandidaat bekendgemaakt.
5. Na afloop van een herkansing in het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar wordt het eindcijfer schriftelijk aan de kandidaat bekendgemaakt.
6. Het eerste tot en met vierde lid zijn van overeenkomstige toepassing op de vakken waarin in een examenjaar deeleindexamen is afgelegd. De kandidaat die in een examenjaar zowel eindexamen als een of meer deeleindexamens aflegt, oefent het in het eerste lid bedoelde recht per examenjaar ten hoogste eenmaal uit.

Artikel 26a Aantal toetsmogelijkheden rekentoets

1. De kandidaat wordt binnen de periode waarin de rekentoets wordt afgenomen, bedoeld in artikel 22a, tweede lid, viermaal in de gelegenheid gesteld de rekentoets af te leggen.
2. De kandidaat stelt de schoolleider voor een door de schoolleider te bepalen dag en tijdstip er schriftelijk van in kennis dat hij gebruik maakt van de tweede, derde dan wel vierde gelegenheid, bedoeld in het eerste lid.
3. De schoolleider kan een kandidaat in de gelegenheid stellen bij de tweede, derde of vierde gelegenheid, de rekentoets af te leggen op een hoger niveau.
4. Indien een kandidaat gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om de rekentoets af te leggen op een hoger niveau, stelt de schoolleider de kandidaat in de gelegenheid bij de tweede, derde of vierde gelegenheid, de rekentoets af te leggen voor de school of leerweg waarin hij eindexamen doet.
5. Van de cijfers die zijn behaald bij meerdere gelegenheden om de rekentoets af te leggen, geldt het hoogst behaalde cijfer als eindcijfer voor de rekentoets.
6. In afwijking van het vijfde lid, bepaalt de schoolleider in overleg met de kandidaat die gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid, bedoeld in het derde of vierde lid, welk voor de rekentoets behaalde cijfers geldt als eindcijfer.
7. Artikel 26, vierde en vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 27 Diploma en cijferlijst

1. De schoolleider reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke kandidaat die eindexamen heeft afgelegd, een cijferlijst uit (en in het schooljaar 2016-2017 aan de kandidaat die eindexamen vmbo basisberoepsgerichte leerweg heeft afgelegd een bijlage bij de cijferlijst met het cijfer voor de rekentoets) waarop voor zover van toepassing zijn vermeld:
  - a. de cijfers voor het schoolexamen en de cijfers voor het centraal examen. Indien toepassing is gegeven aan de mogelijkheid één of meer vakken op een hoger niveau af te sluiten, wordt achter de desbetreffende vaknaam (uit dat niveau) tussen haakjes de leerweg (KB, GL of TL) of schoolsoort (havo of vwo) afgekort vermeld op de cijferlijst,
  - b. voor vwo en havo het vak of de vakken en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk,
  - c. voor vmbo het thema van het sectorwerkstuk, alsmede de beoordeling van het sectorwerkstuk,
  - d. de beoordeling van de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding in vwo en havo,
  - e. de beoordeling van het kunstvak en het vak lichamelijke opvoeding uit het gemeenschappelijk deel van de leerweg in mavo en vbo,
  - f. de beoordeling van de maatschappelijke stage, indien:
    - 1°. de maatschappelijke stage is beoordeeld met <voldoende> of <goed>;
    - 2°. deze tenminste de duur heeft gehad van 30 uren;
  - g. volgens welke differentiatie als bedoeld in artikel 7, derde lid, is geëxamineerd,
  - h. de eindcijfers voor de rekentoets en de examenvakken met inbegrip van het cijfer bepaald op grond van artikel 25, vierde lid, en
  - i. de uitslag van het eindexamen.

2. De schoolleider reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke voor het eindexamen geslaagde kandidaat, daaronder mede begrepen de kandidaat die zijn eindexamen met gunstig gevolg heeft voltooid ten overstaan van het College voor Toetsen en Examens, een diploma uit waarop het profiel of de profielen zijn vermeld die bij de uitslag zijn betrokken. Op het diploma vmbo is in elk geval de leerweg vermeld die bij de uitslag is betrokken.
3. Indien een kandidaat in meer vakken examen heeft afgelegd dan in de vakken die ten minste samen een eindexamen vormen, worden de vakken die niet bij de bepaling van de uitslag zijn betrokken, op de cijferlijst vermeld, tenzij de kandidaat daartegen bedenkingen heeft geuit.
4. Voor de vermelding op de cijferlijst van vakken waarvoor de kandidaat vrijstelling of ontheffing is verleend bij het eindexamen geldt het volgende:
  - a. indien het betreft het eindexamen vwo of het eindexamen havo:
    - 1°. de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel worden niet vermeld op de cijferlijst indien de kandidaat het eindexamen aflegt aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs;
    - 2°. de vakken algemene natuurwetenschappen en maatschappijleer waarvoor de kandidaat bij het eindexamen vwo is vrijgesteld op grond van het bezit van een diploma havo, worden niet vermeld op de cijferlijst;
    - 3°. vakken waarvoor de kandidaat is vrijgesteld op grond van artikel 9 van het Eindexamenbesluit of artikel 10 van het Staatsexamenbesluit VO, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer;
    - 4°. vakken waarvoor de kandidaat bij het eindexamen vwo is vrijgesteld op grond van een eerder afgelegd eindexamen havo of eindexamen vmbo waarvan deze vwo-vakken deel uitmaakten, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer;
    - 5°. vakken waarvoor de kandidaat bij het eindexamen havo is vrijgesteld op grond van een eerder afgelegd eindexamen vmbo waarvan deze vakken dan wel de overeenkomstige vakken, bedoeld in artikel 14, achtste lid, van de wet, deel uitmaakten, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer;
    - 6°. andere vakken waarvoor de kandidaat vrijstelling of ontheffing is verleend, worden vermeld op de cijferlijst, zonder vermelding van een cijfer;
  - b. indien het betreft het eindexamen vmbo:
    - 1°. de vakken behorende tot de beeldende vorming, muziek, dans, drama en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel worden niet vermeld op de cijferlijst indien de kandidaat het eindexamen aflegt aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs;
    - 2°. vakken waarvoor de kandidaat is vrijgesteld op grond van artikel 9 van het Eindexamenbesluit VO of artikel 10 van het Staatsexamenbesluit VO, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer;
    - 3°. vakken waarvoor de kandidaat bij het eindexamen vmbo voor zover het betreft de theoretische leerweg, is vrijgesteld op grond van een eerder afgelegd eindexamen vmbo voor zover het betreft de kaderberoepsgerichte leerweg of de basisberoepsgerichte leerweg waarvan deze vakken dan wel de overeenkomstige vakken, bedoeld in artikel 10, negende lid, van de wet, deel uitmaakten, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer.
    - 4°. andere vakken waarvoor de kandidaat vrijstelling of ontheffing is verleend, worden vermeld op de cijferlijst, zonder vermelding van een cijfer.
5. Op de cijferlijst wordt de rekentoets waarvoor de kandidaat vrijstelling of ontheffing is verleend bij het eindexamen, vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer.
6. Bij vermelding van de rekentoets op de cijferlijst wordt de toevoeging "ER" geplaatst indien het een rekentoets voor kandidaten met ernstige rekenproblemen betreft.
7. De schoolleider en de secretaris van het eindexamen tekenen de diploma's en de cijferlijsten.
8. Indien de kandidaat in een bepaald jaar is geslaagd voor het eindexamen, draagt de schoolleider er op verzoek van de kandidaat zorg voor dat de behaalde cijfers voor de vakken waarin in datzelfde jaar de eindexamen of deelstaatsexamen is afgelegd, worden vermeld op de cijferlijst.
9. De schoolleider van een scholengemeenschap die in elk geval een school voor mavo omvat, reikt op verzoek van de kandidaat die met goed gevolg het examen vmbo in de gemengde leerweg aan die school heeft afgelegd en bovendien examen heeft afgelegd in een extra algemeen vak en met het meetellen van dat vak voldoet aan artikel 25 voor zover het betreft de uitslag van het eindexamen vmbo in de theoretische leerweg, het diploma vmbo in de theoretische leerweg uit.

Artikel 27a Atheneumdiploma aan een gymnasium

De schoolleider van een scholengemeenschap of school voor vwo die gymnasium verzorgt, kan in plaats van een diploma gymnasium een diploma atheneum uitreiken aan een kandidaat indien:

- a. de scholengemeenschap of school voor vwo atheneum onderwijs verzorgt;
- b. de scholengemeenschap of school voor vwo overeenkomstig artikel 21 van de wet kenbaar heeft gemaakt dat het behalen van een diploma atheneum en het volgen van atheneumonderwijs mogelijk is; en
- c. de kandidaat staat ingeschreven voor atheneum onderwijs. Op een scholengemeenschap kan nog tot het moment van opgave van de SE-cijfers (drie dagen voor aanvang van het CE) een keuze worden gemaakt voor atheneum (eventueel met Latijn of Grieks als extra vak) als gymnasium risicovol lijkt.

Artikel 27b Voorlopige cijferlijst

1. Indien de kandidaat een centraal examen of een afsluitend schoolexamen in één of meer vakken heeft afgelegd in het voorlaatste leerjaar en vervolgens de school verlaat zonder het eindexamen te voltooien, verstrekt de schoolleider hem een voorlopige cijferlijst.
2. Op de voorlopige cijferlijst worden het vak of de vakken waarin de kandidaat centraal examen heeft afgelegd vermeld, alsmede het cijfer van het schoolexamen, het cijfer van het centraal examen en het eindcijfer, met de aantekening of gebruik is gemaakt van de herkansingsmogelijkheid.
3. Indien de kandidaat een afsluitend schoolexamen heeft afgelegd wordt de beoordeling of het cijfer daarvan vermeld op de voorlopige cijferlijst.

Artikel 28 Certificaat

1. De schoolleider reikt aan de definitief voor het eindexamen vmbo afgewezen kandidaat die de school verlaat en die voor één of meer vakken of de rekentoets van dat eindexamen een eindcijfer 6 of meer heeft behaald, een certificaat uit, waarop zijn vermeld, voor zover van toepassing:
  - a. het vak of de vakken waarvoor de kandidaat een eindcijfer 6 of meer heeft behaald,
  - b. de rekentoets, indien de kandidaat een eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en
  - c. het thema van het sectorwerkstuk, voor zover beoordeeld met “goed” of “voldoende”.
2. Bij vermelding van de rekentoets op het certificaat wordt de toevoeging “ER” geplaatst indien het een rekentoets voor kandidaten met ernstige rekenproblemen betreft.

Artikel 29 Duplicaten en afgifte verklaringen

1. Duplicaten van afgegeven diploma's, certificaten, bewijzen van ontheffing en cijferlijsten worden niet verstrekt. Gewaarmerkte kopieën worden op verzoek verstrekt.
2. Een schriftelijke verklaring dat een in het eerste lid, eerste volzin, bedoeld document is afgegeven, welke verklaring dezelfde waarde heeft als dat document zelf, kan uitsluitend door Onze Minister worden verstrekt.

HOOFDSTUK VI OVERIGE BEPALINGEN

Artikel 30 Afwijking wijze van examineren

1. De schoolleider kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de schoolleider de wijze waarop het examen zal worden afgelegd, met dien verstande dat aan de overige bepalingen in het Eindexamenbesluit VO wordt voldaan. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.
2. Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepaste wijze van examineren dat:
  - a. er een deskundigenverklaring is die door een ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog is opgesteld,
  - b. de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen of de rekentoets in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten, en

- c. een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a. genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.
3. De schoolleider kan in verband met onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal afwijken van de voorschriften gegeven bij of krachtens het Eindexamenbesluit VO, ten aanzien van een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt, ten hoogst zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. De in de eerste volzin bedoelde afwijking kan betrekking hebben op:
    - a. het vak Nederlandse taal en literatuur;
    - b. het vak Nederlandse taal;
    - c. enig andere vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is.
  4. De in het derde lid bedoelde afwijking bestaat voor zover betrekking hebbend op het centraal examen slechts uit een verlenging van de duur van de toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten en het verlenen tot toestemming tot gebruik van een verklarend woordenboek der Nederlandse taal.
  5. Van elke afwijking op grond van het derde lid wordt mededeling gedaan aan de inspectie.

Artikel 30a Rekentoets voor kandidaten met ernstige rekenproblemen

1. Er is een rekentoets ER waarbij de opgaven zijn aangepast voor kandidaten met ernstige rekenproblemen.
2. De schoolleider verleent voorafgaand aan de eerste gelegenheid om de rekentoets af te leggen toestemming voor het afleggen van de rekentoets ER, bedoeld in het eerste lid, indien aantoonbaar is gebleken dat een leerling:
  - a. ernstige problemen heeft met de beheersing van de vereiste rekenvaardigheden,
  - b. zichzelf heeft ingespannen de vereiste rekenvaardigheden te leren,
  - c. van de schoolleider extra ondersteuning aangeboden heeft gekregen, en
  - d. bekend is met de mogelijke gevolgen van het afleggen van de aangepaste rekentoets.
3. De rekentoets ER wordt afgelegd vanaf de eerste gelegenheid.
4. De schoolleider informeert de kandidaat voor de eerste toetsgelegenheid over de mogelijkheden van het afleggen van de rekentoets ER als mede over de mogelijke gevolgen voor doorstroom naar vervolgonderwijs of voor de arbeidsmarkt.

Artikel 31 Gegevensverstrekking

1. Zo spoedig mogelijk na de vaststelling van de eindcijfers in het voorlaatste leerjaar, voor zover van toepassing, en na de vaststelling van de definitieve uitslag stuurt de schoolleider aan de minister van OCW en aan de inspectie een opgave waarop voor alle kandidaten voor zover van toepassing zijn vermeld:
  - a. het profiel of de profielen dan wel de leerweg waarop het examen betrekking heeft;
  - b. de vakken waarin examen is afgelegd;
  - c. de cijfers van het schoolexamen alsmede in voorkomend geval, het vak of de vakken waarop het profielwerkstuk betrekking heeft en de beoordeling en het thema van het sectorwerkstuk;
  - d. de cijfers van het centraal examen;
  - e. de rekentoets en het niveau waarbij het eindcijfer is vastgesteld;
  - f. de eindcijfers;
  - g. de uitslag van het eindexamen.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op een schoolleider die op grond van artikel 103b, tweede lid, van de wet examengegevens samen met het persoonsgebonden nummer verstrekt aan de minister van OCW.

Artikel 32 Bewaren examenwerk

1. Het werk van het centraal examen en de rekentoets van de kandidaten wordt gedurende ten minste zes maanden na de vaststelling van de uitslag bewaard door de schoolleider, ter inzage voor belanghebbenden.
2. Een door de schoolleider en de secretaris van het examen ondertekend exemplaar van de opgave, zoals bedoeld in artikel 31 wordt gedurende tenminste zes maanden na de vaststelling van de uitslag in het archief van de school bewaard.
3. De schoolleider draagt er zorg voor dat een volledig stel van de bij de centrale examens gebruikte opgaven gedurende tenminste zes maanden na de vaststelling van de uitslag bewaard blijft in het (digitale) archief van de school.

4. Een kandidaat die voor een vak ten overstaan van het College voor Toetsen en Examens centraal examen aflegt met geheime opgaven, kan omtrent zijn werk gedurende genoemde periode van zes maanden inlichtingen inwinnen bij dit College.

Artikel 33 Afwijkende inrichting examen

Ten behoeve van experimenten met een andere inrichting van het eindexamen kan de Minister van OCW toestaan dat van het Eindexamenbesluit wordt afgeweken.

Artikel 34 Spreiding voltooiing eindexamen

1. De schoolleider kan, de inspectie gehoord, toestaan dat een kandidaat die in het laatste leerjaar langdurig ziek is, en een kandidaat die lange tijd ten gevolge van een bijzondere, van de wil van de kandidaat onafhankelijke omstandigheid niet in staat is geweest het onderwijs in alle betrokken eindexamenvakken gedurende het laatste leerjaar te volgen, het centraal examen en in voorkomend geval het schoolexamen, voor een deel van de vakken in het ene schooljaar en voor het andere deel in het daarop volgende schooljaar aflegt. In dat geval wordt het eindexamen in een vak in het eerste of in het tweede van deze schooljaren afgesloten.
2. Het eerste lid is van toepassing op de rekentoets, met dien verstande dat de rekentoets in het ene schooljaar of in het daarop volgende schooljaar kan worden afgelegd.
3. De schoolleider geeft zijn in het eerste lid bedoelde toestemming uiterlijk voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen. In bijzondere gevallen kan de schoolleider afwijken van de eerste volzin ten behoeve van een kandidaat die nog niet in alle betrokken eindexamenvakken centraal examen heeft afgelegd.
4. Artikel 26, eerste tot en met vierde lid is ten aanzien van de kandidaat van toepassing in het eerste en in het tweede schooljaar van het gespreid centraal examen, met dien verstande dat het in dat artikel bedoelde recht in het eerste schooljaar ontstaat nadat de eindcijfers van de vakken waarvoor in het eerste schooljaar het centraal examen is afgesloten, voor de eerste maal zijn vastgesteld.
5. Zo spoedig mogelijk na de vaststelling van de eindcijfers, behaald tot en met het eerste schooljaar van het gespreid centraal examen, zendt de schoolleider aan Onze Minister een opgave waarop voor die kandidaat zijn vermeld de gegevens, genoemd in artikel 31, onderdelen a tot en met g.
6. De schoolleider en de secretaris stellen op verzoek van de kandidaat de uitslag van het eindexamen reeds vast aan het einde van het eerste schooljaar van het gespreid centraal examen of het gespreid schoolexamen, met overeenkomstige toepassing van artikel 25 of artikel 25a.

HOOFDSTUK VII SLOTBEPALINGEN

Artikel 35 Onvoorziene omstandigheden

In alle gevallen waarin dit examenreglement niet voorziet, beslist de schoolleider.

Artikel 36 Inwerkingtreding examenreglement

Dit reglement treedt in werking met ingang van 1 augustus 2017

Toelichting op de Kaderregeling examenreglement schooljaar 2017-2018 en verder

Artikel 1 Begripsbepalingen

Indien de eindverantwoordelijk schoolleider bepaalde bevoegdheden binnen de instelling mandateert aan een lid van de centrale directie of een locatie-/sectordirecteur, dient dit in het examenreglement te worden opgenomen. Deze functionaris dient ook te worden opgenomen bij de begripsbepalingen.

Artikel 2 Examenreglement

Het examenreglement bevat in elk geval informatie over de maatregelen, zoals opgenomen in artikel 6 en de toepassing daarvan, alsmede regels met betrekking tot de organisatie van het examen, de gang van zaken tijdens het eindexamen, de herkansing van het schoolexamen en de samenstelling en het adres van de in artikel 6 bedoelde Commissie van Beroep. Ten aanzien van de herkansing wordt in elk geval bepaald, in welke gevallen een herkansing mogelijk is. Ook kan worden bepaald dat tot die gevallen kunnen behoren gevallen dat de kandidaat door ziekte of ten gevolge van een bijzondere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, niet in staat is geweest aan de desbetreffende toets deel te nemen. Bij het opstellen van de regels met betrekking tot de gang van zaken tijdens het eindexamen en de organisatie van het examen kan gebruik worden gemaakt van checklisten van de VO-raad (www.vo-raad.nl op de themapagina Examens).

Artikel 6 Onregelmatigheden

In de kaderregeling is in artikel 6 opgenomen dat de schoolleider (hieronder wordt verstaan de eindverantwoordelijk schoolleider) maatregelen kan nemen indien een leerling zich schuldig maakt aan enige onregelmatigheid. Deze bevoegdheid mag de eindverantwoordelijk schoolleider alleen mandateren aan het lid CD of aan een locatie-/sectordirecteur. Het nemen van maatregelen (het kan om zware sancties gaan) mag dus niet lager in de organisatie worden neergelegd. Dat neemt niet weg dat een coördinator schoolexamen, een secretaris van de examencommissie of een teamleider een groot deel van het voorbereidend werk kan doen.

Lid 1

Het dient kandidaten (en examinatoren) duidelijk te zijn, wat op een school wel en wat niet tot de onregelmatigheden behoort en welke maatregelen daarbij tegen kandidaten genomen kunnen worden. Voor het centraal examen dienen zoveel mogelijk dezelfde onregelmatigheden tot dezelfde maatregelen te leiden. Voor het schoolexamen is de school daarbij niet aan landelijke voorschriften gebonden. Het te laat inleveren van een praktische opdracht bijvoorbeeld kan een school laten vallen onder een onregelmatigheid. De schoolleider kan er dan voor kiezen om een maatregel te nemen, zoals opgenomen in artikel 6 lid 2 van de Kaderregeling. Meestal zal dat betekenen dat de leerling het cijfer 1 krijgt voor de opdracht. Het alsnog voldoen aan de opdracht om dit cijfer te verbeteren wordt dan beschouwd als een herkansing.

De school kan evenwel in het beoordelingsmodel dat de leerling bij het verstrekken van de opdracht krijgt opnemen dat een aantal punten gegeven worden voor het correct uitvoeren van de planning. Bij het te laat inleveren is aan het planningscriterium niet voldaan. Het punten in mindering brengen is dan geen strafmaatregel en geen onregelmatigheid maar een onderdeel van de opdracht.

Lid 2

Ten aanzien van de maatregel in artikel 6, lid 2 onder a

Het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het schoolexamen of het centraal examen. Het cijfer 0 mag dus niet worden toegekend.

Ten aanzien van de maatregel in artikel 6, lid 2 onder b

Het ontzeggen van de deelname of verdere deelname aan een of meer zittingen van het

schoolexamen kan de volledige uitsluiting van het eindexamen tot gevolg hebben, als de kandidaat zodoende geen se cijfer voor dat vak kan behalen en het betreffende vak geen extra vak is. De school mag deze kandidaat niet meer tot verdere examenzittingen toelaten.

Ten aanzien van de maatregel in lid 2 onder c

Als door het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen geen se cijfer behaald kan worden en er is geen sprake van een extra vak, dan is de kandidaat daarmee uitgesloten van verder deelname aan het eindexamen.

Ten aanzien van de maatregel in lid 2 onder d

Indien door het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen geen se cijfer behaald kan worden en er is geen sprake van een extra vak dan is de kandidaat daarmee uitgesloten van verdere deelname aan het eindexamen.

Als de schoolleider de gevolgen van de maatregelen te verstrekkend vindt, dient de schoolleider te bepalen op welke wijze alsnog het se-cijfer kan worden bepaald (opnieuw examen afleggen, vrijstellen van de kandidaat voor de betreffende toets o.i.d).

Lid 5 onder d

In het eindexamenbesluit komt het woord fraude niet voor. De wetgever ziet fraude als een onregelmatigheid.

Enkele voorbeelden van fraude zijn:

- (delen van) het examenwerk niet inleveren en beweren het wel ingeleverd te hebben;
- examenwerk van een ander inleveren;
- plagiaat plegen via schriftelijke dan wel elektronische bronnen (internet);
- citeren van bronnen zonder bronvermelding;
- gebruik maken van ongeoorloofde hulpmiddelen;
- afkijken of overleggen met anderen;
- gelegenheid geven tot afkijken;
- aanwijzingen krijgen/geven bij toiletbezoek;
- bij bespreking van examenwerk antwoorden verbeteren.

Artikel 9 Het programma van toetsing en afsluiting

Er zijn geen voorschriften meer opgenomen over de te gebruiken toetsvormen. Toch is het waarschijnlijk dat de meeste scholen een variatie in toetsvormen blijven nastreven, zoals schriftelijke en mondelinge toetsen, praktische opdrachten en handelingsopdrachten. Hiervoor geldt dat de school zelf de weging van het cijfer voor de praktische opdracht bepaalt en dit duidelijk en transparant in het PTA vastlegt.

Handelingsdelen zijn niet meer verplicht. Scholen hoeven handelingsdelen dus niet meer op te nemen in het PTA en vermijden daarmee problemen die kunnen ontstaan wanneer leerlingen de handelingsopdrachten bij het afsluiten van het schoolexamen nog niet hebben uitgevoerd.

Scholen die de handelingsdelen handhaven wordt geadviseerd de deadline voor deze handelingsdelen voor de start van het centraal examen vast te leggen (bijvoorbeeld 1 Maart)

NB: De voorzieningenrechter heeft in een uitspraak op 19 mei 2008 gesteld dat uitsluiten van deelname aan het centraal examen bij het niet afronden van een handelingsdeel als een te zware maatregel wordt beschouwd. Scholen worden geadviseerd uiterst zorgvuldig om te gaan met besluiten om leerlingen niet aan het centraal examen te laten deelnemen, met name als het gaat om onderdelen die niet zijn afgerond.

Als er alleen sprake is van een schoolexamen, wordt het cijfer van het schoolexamen uitgedrukt in een cijfer uit een schaal van cijfers lopende van 1 tot en met 10. De school regelt in het PTA hoe het cijfer tot stand komt (weging, afronding).

(zie ook de toelichting bij artikel 12).

Artikel 10 Schoolexamen

Lid 2

Ook van vakken en examenonderdelen die bij de uitslag niet met een cijfer worden

beoordeeld (LO, CKV, sectorwerkstuk), moet de beoordeling uiterlijk drie dagen voor aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen worden vastgelegd. Het SE-resultaat van een examenonderdeel dat niet met een cijfer wordt beoordeeld (LO, CKV, sectorwerkstuk) mag dus niet meer worden uitgesteld tot na het centraal examen.

Voorheen kon met het vaststellen van het SE-resultaat voor deze onderdelen worden gewacht tot een week voor de vaststelling van de uitslag; alle schoolexamenresultaten moeten nu voor de aanvang van het CE zijn vastgesteld. Wel is de bepaling gehandhaafd dat de schoolleider kan besluiten dat wegens ziekte of een andere van de wil van de kandidaat onafhankelijke omstandigheid een schoolexamenresultaat later wordt vastgelegd.

NB. Feitelijk kan dit dus leiden tot uitsluiting van het centraal examen. Echter, dit is een consequentie die veelal niet in verhouding staat met het vergrijp. Het advies is dan ook om de deadline voor het afronden van deze vakken en examenonderdelen te stellen op 1 april zodat deze zaken nog gerepareerd kunnen worden.

Artikel 10a Toegestane zaken examenlokaal

Dit artikel is opgenomen naar aanleiding van het verslag van de Commissie van Beroep inzake onregelmatigheden eindexamen betreffende de schooljaren 2007-2008 t/m 2010-2011. Dit artikel handelt over de toegestane zaken in het examenlokaal bij het schoolexamen.

De voorschriften hieromtrent betreffende het centraal examen worden kenbaar gemaakt middels de mededelingen van het College voor Examens.

Artikel 10b Herkansingsregeling Schoolexamen

Artikel 31 van het Eindexamenbesluit VO verplicht de school een herkansingsregeling te hebben. In de herkansingsregeling kan worden opgenomen:

- dat een aantal toetsen herkanst mag worden per vak;
- dat een aantal toetsen herkanst mag worden (niet verbonden aan een aantal per vak);
- dat een aantal toetsen herkanst mag worden per periode;
- dat praktische opdrachten wel of niet herkanst mogen worden.

Het is raadzaam om in de herkansingsregeling een hardheidsclausule op te nemen zodat de schoolleider, in geval van ziekte van de kandidaat of een andere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, van de regeling kan afwijken ten gunste van de kandidaat.

Artikel 12 Beoordeling schoolexamen

Het Eindexamenbesluit VO regelt expliciet of, hoe en hoe ver examenresultaten voor de berekening van de uitslag moeten worden afgerond. En regelt expliciet niet hoe het binnen het schoolexamen moet als er geen CE op het SE volgt. Dat laatste heeft bij het SE geleid tot de mogelijkheid van het tussentijds afronden: gemiddelde van de resultaten maatschappijleer 1 is 5,46, dat wordt 5,5 en daarna 6. Dat is een valide regeling (mits uiteraard door de school voor elke leerling toegepast). De school heeft de ruimte om het zo te regelen, maar wordt daartoe niet verplicht. Binnen het SE is tussentijds afronden niet voorgeschreven, maar wel toegestaan. De school legt in het PTA vast hoe het cijfer tot stand komt (weging, afronding).

Zodra (ook) cijfers voor het centraal examen in het geding zijn, stopt de keuzevrijheid van de school en is een en ander in regels vastgelegd:

- het eindcijfer (dat op het grootste deel van de uitslagregels van toepassing is) is een geheel getal;
- het SE-cijfer van een vak zonder CE is eveneens een geheel getal. Dat gehele getal is dan meteen het eindcijfer;
- het SE-cijfer van een vak mét CE is een getal met één decimaal;

- het CE-cijfer van een vak is een getal met één decimaal (zelfs als er geen SE is. Dat kan alleen bij kunst algemeen havo en vwo – bij leerlingen die alleen ‘de theorie’ doen).
(Bron: Examenblad).

Artikel 13 Herexamen schoolexamen

Bij VMBO is een herexamen regeling verplicht, bij HAVO/VWO niet. Onder een herexamen wordt een examen verstaan dat de gehele stof of een representatief deel van de stof van een vak betreft.

In het VMBO is het verplicht een herexamen mogelijkheid te bieden voor het vak maatschappijleer 1. Dit is om te voorkomen dat een leerling voor dit vak dat alleen een schoolexamen kent en dat een cijfer levert op de eindlijst, bij afsluiting in de derde klas al een onvoldoende op de eindlijst heeft staan.

Artikel 20 Vaststelling score en cijfer centraal examen

Indien de eerste corrector (examinator) en de tweede corrector (gecommitteerde) niet tot overeenstemming kunnen komen kan de corrector (zowel de eerste als de tweede) het meningsverschil voorleggen aan het eigen bevoegd gezag. Voor de Stichting Carmelcollege is dit de eindverantwoordelijk schoolleider, het lid CD of de locatie-/sectordirecteur. De schoolleider of zijn gemandateerde beoordeelt of er werkelijk sprake is van een serieus meningsverschil en kan vervolgens contact opnemen met het bevoegd gezag van de andere corrector. Als de schoolleider of zijn gemandateerde en het bevoegd gezag van de andere school niet tot overeenstemming komen dan wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan besluiten tot het inschakelen van een onafhankelijke derde corrector. Het werk van de derde corrector is vervolgens definitief.

De overeenstemming tussen de eerste en de tweede corrector is overigens niet een overeenstemming per kandidaat, maar overeenstemming betreffende de groep kandidaten. Dit volgt o.a. uit het feit dat er maar één verklaring wordt ingevuld en niet per kandidaat een verklaring.

De eerste en tweede corrector kunnen overeenkomen de scores, zoals door beiden vastgesteld, te middelen.

Artikel 25 Uitslag eindexamen leerwegen vmbo

Artikel 25a Uitslag eindexamen vwo en havo

Voor alle vakken van het centraal examen moet gemiddeld een voldoende worden behaald. Bij de berekening van het gemiddeld centraal examencijfer wordt uitgegaan van het onafgeronde cijfer. Een leerling moet ten minste een 5,5 halen (de eerste decimaal moet een 5 zijn), daarna gelden de overige uitslagbepalingen. Een leerling die gemiddeld een 5,4 gehaald heeft, is per definitie gezakt.

De rekentoets/rekenen is geen eindexamenvak en maakt geen onderdeel uit van het centraal examen. Het cijfer van de rekentoets wordt dan ook niet meegenomen bij de berekening van het gemiddeld centraal examencijfer en doet niet mee in de compensatieregel. De rekentoets vormt een zelfstandig onderdeel van het eindexamen, naast het CE en SE.

Artikel 25, 25a en 25b betreffende overgangsregelingen rekentoets

Rekentoets

Sinds schooljaar 2013-2014 maakt de rekentoets onderdeel uit van het eindexamen in het voortgezet onderwijs. Vanaf schooljaar 2015-2016 telt voor vwo-leerlingen het resultaat van de rekentoets mee voor het behalen van het diploma. Voor leerlingen op het vmbo en havo telt het resultaat van de rekentoets nog niet mee voor het behalen van een diploma. Wel

wordt het resultaat vermeld op de cijferlijst bij het diploma (voor vmbo-bb komt het cijfer op een bijlage bij de cijferlijst te staan).

Vanaf schooljaar 2016-2017 mogen vwo-leerlingen voor Nederlands, Engels, wiskunde en de rekentoets één eindcijfer 5 halen. De rest moet minimaal een 6 zijn.

Op basis van de resultaten wordt het moment bepaald waarop het rekentoetscijfer gaat meetellen voor het behalen van het diploma van de verschillende vmbo-leerwegen en havo.

Artikel 26a Aantal toetsmogelijkheden rekentoets

Het aantal herkansingen voor de rekentoets in het vo wordt vergroot naar drie (dat betekent vier kansen in totaal). Er zijn vanaf schooljaar 2015-2016 in het vo drie afnameperiodes per schooljaar. Dat betekent dat scholen in het vo ten minste één kans in het voorlaatste jaar dienen aan te bieden.

Het hoogst behaalde cijfer mag op de cijferlijst/resultatenlijst worden geplaatst. Wanneer de leerling heeft gekozen voor herkansing op een hoger niveau, kiezen de schoolleider en leerling samen of het resultaat voor de reguliere toets of het resultaat voor de rekentoets op het hogere niveau wordt geplaatst op de cijferlijst/resultatenlijst.

Artikel 27 Diploma en cijferlijst

Lid 7

Op grond van dit artikel is het raadzaam om leerlingen die zowel opteren voor een diploma gemengde leerweg als een diploma theoretische leerweg, in te schrijven in de gemengde leerweg.

Artikel 27a Atheneumdiploma aan een gymnasium

Als eenmaal de SE-cijfers vaststaan en het CE begint, is de keuze voor gymnasium of atheneum ook op de scholengemeenschap definitief – die kan dan niet meer worden teruggedraaid.

Nadere opmerkingen

De VO-raad heeft protocollen ontwikkeld voor het centraal examen. Ze bieden ondersteuning bij de voorbereiding, afname en beoordeling van de centrale examens. Ze zijn te vinden op www.vo-raad.nl op de themapagina Examens.